

Contourennota Modernisering Wetboek van Strafvordering (Kamerstuk 29279 nr. 284)
Rondetafelgesprek 10 februari 2016
Gespreksnotitie

Bijlagen:

- advies NOvA d.d. 31 maart 2015 plus aanbiedingsbrief
- brief aan justitiewoordvoerders d.d. 3 november 2015

Bij brief van 31 maart 2015 zond de NOvA aan de Minister van Veiligheid en Justitie een advies over de concept Contourennota, voorzien van een aanbiedingsbrief.

Op 3 november 2015, ter gelegenheid van de indiening van de Contourennota bij de Tweede en Eerste Kamer, zond de NOvA aan alle justitiewoordvoerders een brief.

De hoofdpunten die de NOvA daarin aan de orde stelde, zijn onverkort van belang. Enkele van de voornaamste daarvan zijn als volgt samen te vatten.

Werkelijke problemen strafrechtspleging moeten in kaart worden gebracht

1. De problemen van strafvordering worden niet veroorzaakt door het Wetboek van Strafvordering. Zij zijn het gevolg van suboptimaal functionerende werkprocessen in de uitvoeringspraktijk.

De Contourennota besteedt te weinig aandacht aan de *werkelijke problemen* van een stroperige strafrechtspleging.

Met de herziening van het Wetboek van Strafvordering doet zich een kans voor de werkprocessen te analyseren en om te onderzoeken op welke wijze zij kunnen worden verbeterd. Zolang de werkelijke problemen niet in kaart zijn gebracht, is niet duidelijk of zij door een herzien wetboek kunnen worden verholpen.

Onduidelijkheid over kosten: onduidelijkheid over investeringen

2. Een kosten-batenanalyse van dit omvangrijke en ingrijpende project ontbreekt. Niet duidelijk is welke investeringen nodig zijn voor de herziening van het Wetboek van Strafvordering. Welke kosten zullen worden gegenereerd door implementatie van het herziene wetboek, is niet duidelijk.

Prioritering van investeringen in het politieapparaat, het Openbaar Minister en de zittende magistratuur en van het project herziening strafvordering is van eminent belang. Bepaald zal moeten worden door welke investeringen versterking van de strafrechtketen daadwerkelijk kan worden gerealiseerd.

Inzicht in de noodzakelijke investeringen ontbreekt echter ten enenmale.

Er bestaat een reëel gevaar dat investering in herziening van het Wetboek van Strafvordering op verspillen van middelen zal uitdraaien, wanneer niet voorafgaand aan die herziening zal worden geïnvesteerd in versterking van de strafrechtketen. Die zal pas naar behoren met het herziene wetboek kunnen werken, wanneer zij op orde is.

De NOvA heeft er eerder op aangedrongen om, tezamen met alle bij het strafproces betrokken partijen, over deze 'operationele knelpunten' en mogelijke oplossingsrichtingen in gesprek te gaan. Die discussie heeft tot nu toe niet tot nauwelijks plaatsgevonden.

Efficiency en tegenspraak

3. De herziening zoals deze nu vorm krijgt richt zich op een zo snel mogelijke doorloop en afhandeling van een strafzaak. De eisen van rechtsstatelijkheid en ook de rechten van de verdediging zijn daarbij onvoldoende gewaarborgd.

Efficiency is een goed streven. Zij wordt vooral bereikt door verbetering van de betrokken organisaties. Voor 'doorslaan' van efficiency ten koste van de kwaliteit van besluitvorming moet worden gewaakt.

In dit verband geeft de contourennota te weinig aandacht aan het effectief faciliteren van 'tegenspraak'. Tegenspraak werkt: het helpt de kwaliteit van de strafrechtspleging te verbeteren.

Toekomstbestendig wetboek: naleving nieuwe regelgeving

4. Het voornemen is om te komen tot een toekomstbestendig Wetboek van Strafvordering, met regelgeving die eenvoudig en doeltreffend toepasbaar zal zijn. Het is van belang dat die toekomstbestendigheid veilig zal worden gesteld. Naleving van de nieuwe regelgeving zou om deze reden moeten worden bewaakt. In dat kader moet gedacht worden aan het afdwingen van de naleving van de door het nieuwe wetboek te stellen regels, door alle bij het strafproces betrokken actoren. Dat geldt bijvoorbeeld met betrekking tot termijnen waarbinnen moet worden gereageerd op een verzoek of een vordering. Het geldt voor Openbaar Ministerie en de zittende magistratuur.

Stipte naleving van procesbepalingen zou de effectiviteit van het nieuwe wetboek in belangrijke mate versterken. Ter illustratie: sancties zouden kunnen worden gesteld op het niet onmiddellijk doorsturen van ontvangen processtukken - zoals het achterwege laten van dergelijke sancties de kans op continuering van de problemen vergroot.

Ook de zittende magistratuur kan er verder toe worden gebracht om door de wet te stellen eisen en termijnen te respecteren. Het is van belang om overschrijding van termijnen door middel van prikkels/sancties te voorkomen. Burger en Openbaar Ministerie moeten ervan op aan kunnen dat de rechterlijke macht verzoeken, vorderingen of klaagschriften zal behandelen binnen duidelijke, door de wet te stellen termijnen.

Positie verdachte die niet door advocaat wordt bijgestaan

5. De Contourennota gaat in belangrijke mate uit van een verdachte aan wie rechtsbijstand door een advocaat wordt verleend. In een meerderheid van de strafzaken figureert een

verdachte die niet door een advocaat wordt bijgestaan. Het is van groot belang dat het nieuwe wetboek ook aan de positie van die verdachte aandacht besteedt.

Fundamentele bezinning op bevoegdheden, rollen en taken noodzakelijk

6. De fundamentele vraag welke rollen en taken de diverse spelers (hulofficier, officier, rechter) in welk geval krijgen toebedeeld verdient, veel meer dan nu het geval is en over de gehele breedte van het nieuwe wetboek, aandacht.

Zorgvuldige aanpak vereist

7. Bij andere omvangrijke wetgevingsoperaties, zoals de vernieuwing van het Burgerlijk Wetboek en de Algemene Wet Bestuursrecht, is gekozen voor de inschakeling van een staatscommissie.

De NOvA acht het van belang dat ook in verband met de voorgenomen herziening van het Wetboek van Strafvordering de benodigde zorgvuldigheid in acht zal worden genomen.

Dat begint met het nemen van voldoende tijd om te komen tot afgewogen wetsvoorstellen die vervolgens, door adviesorganen en door het parlement, in samenhang, moeten kunnen worden beoordeeld. Ook daarvoor is tijd nodig. Alleen op die wijze kan tot een kwalitatief goed en afgewogen 'eindproduct' worden gekomen.

Bij gebreke van een staatscommissie zou de Tweede Kamer de benoeming van één of meer bijzondere griffiers van de vaste commissie voor justitie zeer ernstig in overweging moeten nemen. Herziening van het Wetboek van Strafvordering is immers een juridisch-technisch uiterst gecompliceerde operatie, die zeer veel inspanning zal vergen.

Die inspanning is alleszins gerechtvaardigd: voor het functioneren van het Nederlands rechtsbestel is een kwalitatief hoogwaardig en praktisch, effectief Wetboek van Strafvordering van essentieel belang.